

2. Nemo sane in hac misera vita geminam hanc vexationem se evadere gloriatur. Nemo quippe ex omnibus filiis Adæ sine labore hic vivit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit procul dubio in graviores. *In labore, inquit, hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur.* Non tamen continuo **IOSS** sine labore sunt, aut minime flagellantur. Denique *propterea, inquit, tenuit eos superbia.* Gravis equidem labor. *Operi sunt iniquitate et impietate sua (Psal. LXXII, 5, 6).* Gravibus plane flagellis, siquidem *non est gaudere impiis, dicit Dominus (Isai. LVII, 21).* Quod enim nec laboris anxietatem nec flagelli sentiunt læsionem, ipsa jam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris: sed nunquid minus anxie dives intus in ipsa sua cogitatione laborat? **A**perit iste os suum in oscitatione; aperit ille in eructatione; et interdum ille gravius fastidio, quam iste inedia cruciatur. Postremo velint, nolint, non modo homines, sed etiam dæmones et faciunt et patiuntur quod providentia summa disposuit.

3. Cæterum nec leprosa obedientia, nec canina patientia commendatur. Inde est quod non simpliciter petimus ut fiat voluntas Domini, quam in omnibus et per omnia fieri certissime constat: voluntati enim ejus quis resistit? sed ut fiat *sicut in celo et in terra.* Quam nimirum adjectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, ut Patrem nostrum qui in cælis est exoremus, quatenus et nomen ejus sanctificetur, et regnum ejus adveniat, et voluntas fiat (*Matth. vi, 9, 10*). Hæc omnia *sicut in celo, sic et in terra.* Alioquin ubi non sanctificatur nomen ejus? ubi jam regnum ejus non venit, quando in homine Jesu omne genu flectitur, coelestium, terrestrium et infernorum (*Philipp. II, 10*)? *Scio te quia es Sanctus Dei,* ait etiam ipse malignus (*Marc. I, 24*). At longe aliter et dissimili prorsus affectione nomen istud sanctificatur in cælis, ubi tam inenarrabili jucunditate clamatur: *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus sabaoth (Isai. vi, 3).* Sic et regnat non in terra solum, verum etiam in gehenna, imperium habeas vitæ et mortis. Sed omnino dissimiliter regnat in his qui inviti serviunt, et qui voluntarie famulantur.

4. Bonus cibus obedientia, de qua nimirum et ipse Dominus ait: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei (Joan. iv, 34).* Et Propheta: *Labores, ait, manum tuarum quia manducabis; beatus es, et bene tibi erit (Psal. CXXVII, 2).* Bonus cibus patientia pauperum, quæ non peribit in finem, panis lacrymarum, panis doloris. Verumtamen utriusque necessarium est condimentum, sine quo uterque insipidus non modo non reficiat, sed gustatus afferat mortem. Durissimus equidem cibus uterque, fratres, et nisi aliquod tertium saporabile apponatur, utique mors in olla. Quid vero tam saporabile quam sapientia? Nempe lignum vitæ est, quod et ipsas aquas Marath per Moysen dulcoravit (*Exod. xv, 25*). Farinula est, quæ pulmentum prophetarum per Elisæum saporat

vit (*IV Reg. iv, 41*). Ignis est, qui semper ardere præcipitur in altari (*Levit. vi, 12*). Oleum est, ob cuius inopiam virginibus fatuis ostium clauditur nuptiarum (*Matth. xxv, 12*). Sal est, quod nulli sacrificio deesse jubetur (*Levit. ii, 13*). Inde est quod insulsos homines dicimus, quos intelligi volumus minime sapientes. Et Dominus sal in nobis habere præcipit (*Marc. ix, 49*). Apostolus quoque omnem nostrum sermonem sale monet esse conditum (*Coloss. iv, 6*).

5. Puto tamen hanc ipsam, quam obedientiæ et patientiæ tertiam addi volumus, sapientiam nihilominus triplicem inveniri, ut nostrum hoc condimentum velut tribus quibusdam herbis conficiatur. Opus est enim ut justitia sit in intentione, hilaritas in operatione, humilitas in reputatione. Insipida namque Deo et insulsa quodam modo nostra obedientia, seu etiam patientia est, nisi omnium quæ vel agimus, vel patimur, ipse sit causa; quia et quidquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei; et non si quid patimur, sed si quid propter justitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque et tristitiam in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda caveri; quia hilarem datorem diligit Deus (*II Cor. ix, 7*). Denique hilaritas ipsa et devota voluntas ad eam quam supra diximus præparationem specialiter noscitur pertinere. Porro elationem super omnia fugere necesse est. Quisquis enim altum sapit, et opus ejus, et patientia vanum **IOSS** sapit: nec gravior ullus sapor, aut magis contrarius est veritati. Videsne quam sit utile homini scire se hominem, ut proinde sit paratus ad mandatorum obedientiam, et tolerantiam flagellorum: ac deinceps studeat ut, qui nec laborem interim potest effugere nec dolorem, sic saltem laboret et doleat ut hæc sibi in cibos transeant salutares? Siquidem *melior est obedientia quam victimæ (I Reg. xv, 22)*; et: *Melior est patiens viro forti (Prov. xvi, 32).* Inobedientia est causa mortis: omnes experimur, omnes morimur propter eam. Impatientia animæ perditio est, dicente Domino: *In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi, 19).* Nihilominus autem sapientia quoque, quam diximus, necessaria est ad salutem. Siquidem non solum propter inobedientiam quibus obedientia defuit, aut propter impatientiam qui patientia caruerunt; sed et qui non habuerunt sapientiam, propter suam insipientiam perierunt.

6. Et hæc quidem ut sciant homines quoniam homines sunt, actionibus jam et passionibus deputati; erat quando in actione et meditatione positus erat homo, sine passione habens actionem, habens etiam sine labore meditationem. Dico autem quando positus est in paradysum, ut operaretur et custodiret. Verum hinc quoque si non caderet, erat aliquando promovendus, ut sola jam frueretur contemplatione: sicut et ex hoc inferiori gradu, quem modo tenet, nisi resurgere satagat, in infimum est quandoque casurus: videlicet ut in sola jam passione versetur, quod nec opus ratio, sed tantum passio apud

inferos sit. Felix quidem ejus animam corpus non aggravabat, quia nec corrumpebatur. Sed longe felicior, si ad hoc pervenisset, ut minoratus actu, plenius perfectusque perciperet sapientiam, gratis diligens corpus, tanquam in nullo indigens corpore. Esset enim hic pulcherrimus ordo, et erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus desperandum, ut videlicet sicut anima Deo, sic animæ caro dicere videretur: *Quoniam bonorum meorum non eges; Adimplebis me lætitia, ait, cum vultu tuo (Psal. xv, 2, 11).* Inde plenitudo, inde satietas, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum reformatione, et conformatione claritati corporis ejus expectamus, ex abundantia quodam modo et mensuræ superfluentia erit: ut feliciter quidem in ipsius glorificatione, sed non principaliter gaudeamus. *Uxor, inquit, tua, sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.* Honorabitur caro, sed juxta mensuram suam, non in medio domus habitans, sed seorsum; nec in facile nobis, sed in latere constituta. *Filii tui, sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ (Psal. CXXVII, 3).* Nimirum opera etiam ipsa non deerunt, sed quæ nunc fiunt, non quæ fient tunc: sicut scriptum est: *Opera enim illorum sequuntur illos (Apoc. xiv, 13).* Verum etsi gratulemur et agamus gratias Deo super his quæ ipsius adjutorio gessimus, non primum tamen eis locum dabimus, sed in circuitu locabuntur.

7. Nunc vero in regione corporum habitantes, corporibus sumus obnoxii, et ex quo dissipaverunt legem parentes nostri, non modo faciendi tempus est, sed etiam patiendi, et omnium nostrum amplius labor et dolor. Durus equidem cibus est hordeaceus panis; sed offenso rege, pulsus palatio miles quamlibet delicatus, ad unum forte quem solum habet servulum divertere opus habebit: ibi fovere lateras, et insolita capere prandia apud eum; regales delicias pulvis rusticanis, ac nobiles stratus sterquilinio mutare servuli, juxta illud prophetiæ lamentationis: *Qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora (Thren. iv, 5).* Ibi quoque maxime propheta deplorat, oblitus propriæ conditionis ingenuas creaturas tantam dissimulare miseriam: nec modo non reputare quod tolerant, sed tanquam bona magna complecti, quæ paulo minus extrema sunt mala. Propterea siquidem et de se ipso ait: *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus (Thren. III, 1).*

IOSS 8. Gemamus nos sub hoc onere, fratres, et præsentibus deprecemur ærumnas. Frequenter quisque nostrum in vocem piæ querimoniæ erumpat, et clamet; *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus? (Rom. vii, 24)* Studeamus etiam furari aliquando nosmetipsos; et a pessimis occupationibus istis subripere vel ad horam: jaculari animos, vibrare corda in id quod suum est, et quod quanto naturalius, tanto suavius est. Hoc enim est quod dicitur: *Vacate, et videte quoniam ego sum Deus (Psal. xlv, 11).* Neque enim est oculorum vi-

(81) Sic alibi Bernardus ait, Christum in vita passivam habuisse actionem, in morte activam

sio ista, sed cordium, cum Dominus dicat: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v, 8).* Proprium hoc cordis bonum; nec servili ad hoc indiget instrumento. Proprius enim animæ cibus est, de quo Propheta: *Arui, inquit, cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum (Psal. ci, 5).* Sane quod dicimus: Dictu facilius nihil est; in comparatione dicimus operum, quod longe sit volubilius lingua, quam dextera, et levius hæc ad verbum, quam ad actum illa moveatur. Alioquin et dictu et actu cogitatus facilius est, quod in eo quidem suo ipsius ore loquatur anima, suis videat oculis, suis manibus operetur. Quamvis et hic interdum laborare eam necesse est etiam in gemitu suo, et intra proprium quoque cubile compungi. Siquidem usque adeo vita nostra inferno appropinquavit, qui solius utique passionis est locus, ut et actionem passio, imo et ipsam quoque cogitationem actio et passio pariter occuparint. Nonne enim nobis quodam modo passivæ sunt actiones (81), et in cogitationibus etiam dolor et labor? Heu vitula Ephraim docta diligere trituram (*Osee. x, 11*), assaeta jugo, ignara quietis! quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Quando cessabunt hæc omnia, et jam non erit amplius neque luctus neque clamor, sed nec ullus dolor neque labor ullus? Quando inebriabit animam ubertas domus Dei, et torrens ille indeficiens voluptatis divinæ? Quando totam sibi eam serenissimi contemplatio luminis vindicabit? Filioli, concupiscamus in atria Domini; crebro suspiremus illuc. Patria nostra ipsa est, odoremus [*alias adoremus*] saltem et a longe salutemur eam. Amen.

SERMO III.

*De cantico Ezechie regis, * Ego dixi in dimidio dierum meorum, * etc. (Isa. XXXVIII, 10-20.)*

Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos (*Psal. LIV, 24*), perseverantes in sua vetustate usque ad mortem; et hoc quia non timent Dominum. Verum qui timore Dei initiatur ad sapientiam, is continuo dimidiat dies suos, exclamans præ timore: *Vadam ad portas inferi.* Cujus utique inferi metu cum cœperit quiescere a malis, incipit de bonis quærere consolationem, quia necesse est in alterutro consolari. Est autem bona consolatio de spe salutis æternæ, in quam, sublatis peccatis quæ separabant inter ipsum et Deum, per Dei gratiam reviviscit et hilarescit. In quo cum cœperit proficere, quia hoc est pie vivere in Christo, necesse est, teste Scriptura, persecutionem patiatur (*II Tim. III, 12*): ut recens gaudium vertatur in mœrorem, et dulcedo boni, vix summis, ut ita dicam, labiis a tacta, in amaritudinem commutetur, ita ut libeat dicere: *Versa est cithara mea in luctum, et cantatio mea in plorationem (Job. xxx, 31).* Plorat ergo amarius amissam dulcedinem, quam prius fleverat admissam peccatorum amaritudinem: et hoc tandiu facit, donec, Deo miserante, consolatio redit. Qua denuo passionem sustinuisse, sermone in feria 4 majori, num. 11.

redeunte, cognoscit eam, quam passus est, tentationem, probationem fuisse, non desolationem: porro probationem fuisse ad eruditionem, non ad destructionem, sicut scriptum est: *Visitas eum diluculo, et subito probas illum* (Job. vii, 18). Unde et cognito suo de tentatione profectu, non tantum non refugit, sed etiam tentari appetit: *Proba me*, inquit, **1091** *et tenta me* (Psal. xxv, 2). Crebris itaque hujuscemodi vicissitudinibus inter gratiæ visitationem et tentationis probationem in schola virtutum proficiens, faciente utique visitatione ne deficiat, tentatione ne superbiat: tali tandem exercitio mundato oculo interiori, statim adest lux, cui fideliter inhærere cupiens, sed corpore pressus non prævalens, ad se ipsum nolens dolensque resilit. Gustato tamen aliquatenus quam dulcis est Dominus, ejus etiam, cum ad sua redierit, in cordis palato saporem retinet: quo fit ut jam ipsum, non ipsius quæcunque bona desideret. Et hæc est charitas non quærens quæ sua sunt; hæc facit filium non quærentem sua, sed Patrem diligentem. Timor quippe faceret servum in sua commoda declinantem, spes mercenarium sua luca sectantem.

2. Per hos procul dubio gradus Ezechias transit, et innotuit transitoris: *Ego dixi in dimidio dierum meorum: Vadam ad portas inferi*. Ac si diceret: Cum, deposita imagine terrestris hominis, imaginem celestis velle portare cœpi; a timore, ut scriptum est, concipiens (Isai. xxvi, 17, 18) exclamavi: *Vadam ad portas inferi*. Quo tamen timore nequaquam desperans, *quæsi residuum annorum meorum*, ut jam mihi vivere inciperem, qui contra me vixeram usque adhuc. Quæsi autem ab illo qui dixit: *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv, 5). Neque enim ad ipsum sine ipso, non dicam reverti, sed nec converti quidem poteram: utpote spiritus vadens et non rediens. Quæsi, ergo, *residuum annorum meorum*. Quo accepto (non enim negat qui incitat ad quærendum) statim veram experior sententiam Sapientis, qui ait: *Fili, accedens ad servitum Dei, sta in timore, et præpara animam tuam ad tentationem* (Eccli. ii, 1). Tentationibus itaque cum urgerer, et spes recens, quam conceperam salutis, mihi jam jamque intercludi videretur: *Dixi: Non videbo Dominum meum in terra viventium*: quod utique in abundantia præsumperam. *Dixi enim in abundantia mea: Non movebor in æternum*; non attendens quod in voluntate tua, non in potestate mea præstitisti decori meo virtutem. Quamobrem avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus (Psal. xxix, 7, 8), nequaquam jam visurus Dominum Deum, id est Patrem, in terra viventium. *Non aspiciam hominem ultra*, videlicet Filium, de quo dictum est: *Et homo est, et quis cognovit eum?* (Jerem. xvii.) Sed *neq̄ habitatorem quietis*, id est Spiritum sanctum, de quo scriptum est: *Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem et quietum?* (Isai. lxvi, 2.)

3. Addit quoque: *Generatio mea ablata est et con-*

A *voluta est a me*: hoc est, bonorum operum proles, quam ex timore cœperam parturire, ut de anima nostra possit dici: *Et quæ multos habebat filios infirmata est. Ablata est autem pia hæc soboles, et convoluta est a me quasi tabernaculum pastorum*: Ad tempus utique credita, non tradita in æternum. Item adjecit: *Præcisa est velut a texente vita mea*: ut discerem profectus vitæ meæ non in mea, sed in manu Omnipotentis, sicut tela in manu textentis; quandoquidem *dum adhuc ordiret*, hoc est statim in initio, *succidit me*, quatenus eodem pene tempore et dedit et tulerit quod donarat. Sed si defecit virtus mea, non tamen dereliquit me; ne, qui cœperat non posse perficere videretur. Quid multa? In veritate mox comperi quia virtus in infirmitate perficitur (II Cor. xii, 9); et aio: *Bonum mihi quia humiliasti me* (Psal. cxviii, 71). Cognovi enim quia *de mane usque ad vesperam finies me*, id est consummabis me. Non in solo mane visitationis, aut tantum in vespera tentationis, sed in utroque simul erit perfectio mea. Stultus ego, qui tantum sperabam usque ad mane, cum David dicat: *A custodia matutina usque ad noctem speret Israel in Domino* (Psal. cxxxix, 6). Et quoniam pusillus in spe, *quasi leo sic contrivit omnia ossa mea*: robur omne videlicet, de quo adhuc sub tutela gratiæ futurorum improvidus confidebam. Contrivit autem quis, nisi adversarius noster diabolus, qui tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret? (I Petr. v, 8.) Tu ergo, Domine, ex hac contritione humiliatum et probatum, *de mane usque ad vesperam 1092 finies me*, quoniam et factum est mane et vespere dies unus.

4. Quamobrem ego, ut didici, benedicam Dominum in omni tempore, hoc est mane et vespere; non sicut ille qui confitebitur tibi cum benefeceris ei (Psal. xlviii, 19): non sicut illi, qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt (Luc. viii, 13): sed dicam cum sanctis: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus?* (Job. ii, 10.) Et in mane quidem sicut pullus hirundinis sic clamabo, in vespere autem meditabor ut columba: quatenus et cum gratiæ matutinum ariserit, in modum hirundinis exultans et clamitans gratias agam pro visitatione; et cum vespera ingruerit, non deerit sacrificium vespertinum, cum instar columbæ gemens, lacrymas fundam in tribulatione. Sic enim deserviet tempus utrumque Deo, cum et ad vesperam demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia. Mœrens mœrebo in vespera, quo lætus fruar matutino. Placet uterque Deo, et peccator compunctus, et justus devotus: cui e regione displicet tam ingratus justus, quam peccator securus. Aut certe sicut pullus hirundinis hac illacque discurrens, Marthæ me officiis mancipabo, hilarem datorem me exhibens omni necessitatem patienti: et meditabor ut columba; gemendo utique quod obstat, dum quod restat intueor. Hoc autem faciam mane et vespere, hoc est prius et posterius, juxta quod in typum utriusque vitæ dictum est a Laban;

Non est consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias (Gen. xxix, 26). quanquam indifferenter de altera ad alteram transeat. Quod significare Job puto, ubi ait: *Si dormiro, dico: Quando surgam? et rursum expectabo vesperam* (Job. vii, 4). Quiescens quippe in vespera contemplationis, mane desiderabat, quo surgeret ad actionem: rursumque negotiis fatigatus expectabat vesperam, libenter repetens otia contemplationis.

5. Potest et per garrulam aviculam cantus simul psallentium in Ecclesia, et per gementem columbam privata orationum suspiria designari. Sed mediam sententiam magis velle videtur sequens versiculus: *Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelso*. Sive enim dicatur, *attenuati*, hoc est subtiles facti, pro assiduitate suspiciendi in excelso, videlicet sublimia atque excelsa contemplandi; sive intelligatur, *attenuati*, id est excelsa contemplantis, et a suo quodam modo acumine imminuti, juxta illud: *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum* (Psal. cxviii, 82); et rursum: *Memor fui Dei, et delectatus sum, et exercitatus sum, et defecit spiritus meus* (Psal. lxxvi, 4): sive ergo illo, sive hoc modo accipiatur, non aliud quam contemplatio designatur. Cæterum posterior expositio sequentibus magis convenire videtur. Ait enim: *Domine, vim patior*. Quasi dicat: Domine, non sponte, sed invitatus retrahor et arceor a tui contemplatione; quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. ix, 15). *Responde ergo tu, o Conditor, pro me*, qui nosti naturæ conditionem. Aut si peccata mea hoc faciunt, nec est culpa naturæ, sed meæ pessimæ consuetudinis etiam sic nihilominus responde pro me, affigens peccata cruci, et sanguine tuo delens, ut non sit quod me impediatur contemplantem. *Nam quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?* Ad quem me videlicet aliam vertam, aut quis alius respondebit pro me, cum ipse, non alius, hanc mihi difficultatem, imo impossibilitatem imposuerit, dando super me illam sententiam: *In sudore vultus tui comedes panem tuum?* (Gen. iii, 19.)

6. Quod si non fecerit, legitur, sed, *fecerim*; arguit se, quod quasi culpam in auctorem retorserit, cum de natura causatus est; et totum sibi imputat et suis peccatis, dicens: *Quid dicam, aut, quid respondebit mihi, cum ipse fecerim?* hoc est, id quod patior, peccando meruerim. Quamobrem unum est quod facere possum: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*. Nempe non sum dignus ut valeam te recogitare cum dulcedine: faciam quod **1093** possum; cogitabo me ipsum in amaritudine animæ meæ. Lucem habitas inaccessibilem, nec quo diu infirmam mentis aciem radio tui fulgoris infigere, et ob hoc confusus redeo ad consueias et familiares mihi tenebras vitæ meæ pristinae: non quidem in eis iterum jacendo cum mortifera delectatione, sed puniendo eas et recogitando in amaritudine animæ meæ. Oportebat quidem, si

A fieri posset, revivere me, ut ita loquar, denuo, quod male vixi: sed quia hoc non possum, saltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ; faciam recogitando, quod reoperando non possum. Recogitabo autem tibi, quia tibi soli peccavi; ut in quo ego me condemno, te justificeris, et vincas misericordia, cum de me judicabis. Jam quidem et ante cogitaveram ea; sed quia non satis punita sunt quæ me adhuc impedire possunt, rursum redeo ad ea recogitanda in amaritudine animæ meæ, quousque ita penitus exstirpata sint ut jam impedire non possint.

7. Nec infructuosum, ut arbitror, erit hoc studium. Nempe *si sic vivitur*, imo quia sic vivitur, non quidem carne, sed spiritu, *et in talibus vita spiritus mei*, hoc est tam in mei consideratione quam in tui contemplatione, magis ac magis *corripies me, et vivificabis me*. Siquidem corripior, cum me cogitando compungor: revivisco, cum te sublevatus utcumque intueor. Itaque ostendendo me mihi, corripies; ostendo te, vivificabis. Porro vivifices necesse est; quia *ecce in pace amaritudo mea amarissima*. Amaram passus sum amaritudinem pro peccatis in principio conversionis, unde exclamavi: *Vadam ad portas inferi*: amariorem pro terroribus in profectu conversationis, quando dixi: *Non videbo Dominum Deum in terra viventium*. Sed ecce jam peccatis poenitentia punitis, et sopitis terroribus, qui impugnare solebant, in hac tamen pace amarissimam sustineo amaritudinem pro defectu contemplationis. Verum qui et mihi peccata miserando donasti, et tentationes juvando superasti, etiam nunc, o Domine, reddes mihi lætitiæ salutis tui. Hoc quippe est quod ait: *Tu autem eruisti animam meam ut non periret*, in conflictu videlicet vitiorum, sive in impetu tentationum: *proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea*, secundum multitudinem miserationum tuarum.

8. Nec immerito; neque enim *infernus confitebitur tibi*, quo utique ego pene descenderam, cum irruentibus pulsarer tentationibus: quippe quia *nisi Deus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea* (Psal. xcii, 17). Sed *neque mors laudabit te*, qua nimirum aliquando detinebar, dum adhuc jacerem mortuus in peccatis. *Nec expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam*: qui scilicet post gustatam dulcedinem contemplationis in lacum descendunt desperationis. Mors siquidem est jacenti in peccatis ante conversionem: infernus succumbenti tentationibus post acceptam remissionem; lacus vero desperanti post expertam contemplationem. Nam quanto quis ad altiora profecerit, tanto gravius, si corruerit, colliditur, quando ruit. *Non itaque infernus confitebitur tibi*, hoc est qui jam quidem sunt conversi, sed tentationibus superantur *neque mors laudabit te*, hî utique qui necdum conversi aut confessi, lætantur potius cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. ii, 14). A mortuo quippe, quasi qui non sit, perit confessio (Eccli.

xvii, 26). *Nec expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam*: quos de fastigio divinæ contemplationis in lacum propriæ diffidentiae forte devolvi contigerit. Quod procul dubio fit, cum nimia quis tristitia post acceptam tantam lætitiā absorbetur. At vero *vivens, vivens ipse confitebitur tibi*. Est qui vivens carne, mortuus est spiritu; et est qui mortuus carne, nihilominus mortuus est spiritu: sed horum neuter laudabit te, aut confitebitur tibi. Cæterum *vivens, vivens ipse confitebitur tibi*: qui videlicet non tantum carne, sed et spiritu vivit, ipse confitebitur tibi, *sicut et ego 1091 hodie*. Hac me duplici vita tuo munere vivere confido. Sequitur:

9. *Pater filiis notam faciet veritatem tuam*. Non revelatur servo veritas, quia servus nescit quid faciat dominus ejus (Joan. xv, 15). Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam veritatem, qui propriam quærit utilitatem. Filio autem pater notam faciet veritatem suam, quem audit dicentem: *Verumtamen non quod ego volo, sed quod tu, Pater* (Matth. xxvii, 39). Revelatur itaque servo Dei potestas; mercenario felicitas, filio veritas. Non quod in Deo ista discreta sint, cui idem posse, quod felicem et veracem esse: sed quod a creatura Creator pro diversis ejusdem creaturæ affectibus, diversis sentiatur respectibus. Cum sancto enim sanctus, et cum perverso erit perversus (Psal. xvii, 26). Audi denique vocem filii. *Domine, salvum me fac*. Quare? forte ne ardeat in inferno, forte ne fraudetur præmio? Non, inquit; *sed psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini*. Non, inquit, quero salutem ut poenas vitæ, aut in cælo regnem; sed ut te in æternum cum illis laudem, de quibus scriptum est: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te* (Psal. lxxxiii, 5). Servus dicit: *Vadam ad portas inferi*. Mercenarius: *non videbo Dominum Deum in terra viventium*. Filius: *Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini*. Cui simile est illud: *Aperite mihi portas justitiæ; ingressus in eas confitebor Domino* (Psal. cxvii, 19). Et qui timet ire ad portas inferi, et qui Deum cupit videre propter quietem sui, uterque profecto quærit quæ sua sunt. Porro qui psalmos cantare desiderat in domo Domini, non sua vel pericula ligit, vel lucra appetit; sed illum procul dubio diligit, quem laudare gestit cunctis diebus vitæ suæ. Laudatur non immerito in æternum, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De quærendo Deo, et triplici vinculo quo coheremus Deo [Alias, *De triplici coherentia vinculorum, clavorum et glutinorum*].

1. Non hic stamus tota die otiosi. Scimus enim et quid quærimus, et quis est qui nos conduxit. Deum quærimus, Deum expectamus. Non est parva res nec parvi animi, cum illa quæ singulari pietatis nomine gloriatur, sæpius sese queratur esse frustratam, dicens: *Quæsiivi illum, et non inveni* (Cant.

iii, 1). Est enim sicut amabilis, ita etiam admirabilis; quia cum non quæritur invenitur, et non invenitur cum quæritur. Si nati essemus ex quo factus est homo super terram, et usque ad centum millia annorum vita nostra extenderetur, non esset tamen condigna quæsitio hujus temporis ad futuram gloriā quæ revelabitur in nobis. Ecce nunc tempus quærendi, ecce nunc dies inveniendi præ manibus sunt. *Quærite, inquit, Dominum dum inveniri potest; invocate eum dum prope est* (Isai. lv, 6). Erit tempus quando non erit locus, cum ille fons miserationis interminabili siccabitur siccitate. *Quæretis me, inquit, et non invenietis* (Joan. vii, 34). Bonus es, Domine, animæ quærenti te. Si quærenti, quanto magis invenienti? Si tam dulcis est memoria, qualis erit præsentia? Si mel et lac dulce est sub lingua, quid erit super linguam?

2. Hinc probate vos, fratres, si in via estis, si non exorbitatis. *Lætetur, inquit, cor quærentium Dominum* (Psal. civ, 3). Si gaudeis ad labores, si inoffenso, si indefesso pede curritis viam mandatorum Dei, si quotidie utriusque hominis status recentior est ad proficiendum, quam ad incipiendum; profecto quæritis faciem ejus semper. Quo ergo abiit dilectus ex dilecto, et quæremus eum? Ubi est? Quid dixi miser! Sed ubi non est? Altior est cælo, inferno profundior, latior terra, mari diffusior. Nusquam est, et ubique est; quia nec abest ulli, nec ullo capitur loco. Ipse hic est, sed ego hic non sum. Quam verisimilius videretur, ut tu hic non esses, et ego hic essem, Domine! Sed ego nec hic, nec alibi sum; quia ad nihilum redactus sum, et nescivi (Psal. lxxii, 22). Vere ad nihilum, 1095 id est ad peccatum, et nescivi; quia non fui ibi cum primus patrens meus devoravit me morsu amarissimo. Hinc est quod, corde contractus et corpore, diffuso in voluptates, in amaritudines, habens innatam culpam, poenam cogitatum, totus fluidus et enervis. Ille autem qui idem ipse est, qui dixit: *Ego sum qui sum* (Exod. iii, 14), veraciter est, cui est esse quod est

3. Quæ ergo participatio, quæ conventio illius qui non est ad illum qui est? Quomodo possunt tam diversa conjungi? *Mihi, ait sanctus, adherere Deo bonum est* (Psal. lxxii, 28). Immediate ei conjungi non possumus; sed per medium aliquod poterit fieri fortassis ista conjunctio. Et ne diutius vos protraham, tria sunt vincula quibus ei astringimur; et sic tria, ut sola: cum solis istis, vel istorum similibus, omne quod ligatur, ligetur. Et primum accipite funes; secundum clavos ligneos vel ferreos; tertium gluten. Primum astringit fortiter et dure; secundum fortius et durius; tertium suaviter et secure. Fune quodam modo alligatus est Redemptori, si quis forte, dum vehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, et hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumpatur. Durum profecto vinculum et molestum, sed et periculosum nimis, et quod diu tenere non possit: siquidem putrescunt funes, et

pudoris vinculum aut obliviscimur, aut abrumpimus cito. Est autem qui clavis configitur Domino majestatis, quem timor Dei ligat, qui non expavescit ad vultus hominum, sed ad memoriam gehennalium tormentorum; et hic quidem peccare non metuit, sed ardere. Durius tamen et fortius primo imprimitur; quia cum ille vacillet in proposito, isie propositum non amittit. Tertius vero glutine ei conglutinatur, id est charitate, qui tam suaviter quam secure ligatus adhærens Deo, unus spiritus est cum eo. Iste est qui quæcunque, undecunque, sive quæ facit, sive quæ ei fiunt, ad suum commodum revocat et retorquet. Beatus hujusmodi homo et abundantis spiritus influens majestate, qui suavis, et unctus portat omnes et neminem onerat ipse: qui terribilius et horribilius ipsa gehenna judicat in re vel levissima vultum Omnipotentis scienter offendere. Hic est fratrum amator et populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo, et pro civitate sancta Jerusalem (II Machab. xv, 14). *Glutino bonum est, ait Isaias* (Isai. xli, 7). Bonum est, revera et jucundum, quia alia duo, ne mala dixerim, comparatione istius gravia et importabilia sunt.

4. Sed ille misericors oculus, qui novit figmentum nostrum, neminem salvandorum dimittit in primo, sed provehit ad secundum; et ne ibi quidem deserens. de secundo perducit ad tertium. Primo siquidem quia pudet deserere æstuantes vix sustinemus ad horam; secundo jam timentes et sperantes proficimus; tertio perficimur amantes. Sic igitur duobus præcedentibus timore pariter et pudore exclusis, in solius amoris reclinatorio commoramur. Ita et Christus prius quidem ligatur, secundo crucifigitur, tertio glutinosa aromatum inunctione linitur: non quod opus haberet corpus illud hujusmodi aromatis solidari, quod dissolvi omnino non poterat, aut videre corruptionem; sed qui propter nos Judæorum sputa sustinuit, propter nos quoque fidelium non est dignatus unguenta. Et attende, quod vix unius diei spatio in funibus et clavis moratus, cum unctio victor, et victurus perenniter resurrexit. Sic et electos in duobus prædictis non diutius patitur immorari, sed ungit eos unctio misericordiæ suæ, ut crucifixi mundo, et mundus illis, jam resurgant in novitate spiritus et dicant: *Quis nos separabit a charitate Dei?* (Rom. viii, 35.)

5. Hoc glutino agglutinavit nos sibi ille divinus intuitus a constitutione mundi, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate. Scimus enim quia qui natus est ex Deo, non peccat, quia generatio cælestis servat eum (I Joan. v, 18). Generatio cælestis est æterna prædestinatio, qua Deus prævidi nos conformes fieri imagini 1096 Filii sui. Ex his nullus peccat, id est, in peccato perseverat (82); quia novit Dominus qui sunt ejus, et propositum Dei manet immobile, Etsi horrendorum criminum nota David iniuritur, etsi Maria Magdalene septem dæmoniis cumulatur, etsi princeps aposto-

(82) Confer sermonem 23 in Cantica, num. 15, et mone 1 de Septuagesima.

PATROL. CLXXXIII.

lorum in profundum negationis submergitur: non est tamen qui de manu Dei possit eruere. Quos enim prædestinavit, hos et vocavit: et quos vocavit, hos et justificavit (Rom. viii, 30). Nonne huic adhærere Deo bonum est? Quærite, fratres, quærite Dominum, et confirmamini; quærite faciem ejus semper (Psal. civ, 4). Quærite Dominum, et vivat anima vestra (Psal. lxxviii, 13). *Et anima mea, inquit, illi vivet* (Psal. xxi, 31), quæ mundo mortua est. Quæ enim mundo vivit, non illi vivit. Sic ergo quæramus eum, ut et semper quæramus, et cum venerit quærere nos, dicat de nobis: *Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Jacob* (Psal. xxiii, 6). Sicque aperiantur portæ æternales, et introcat rex gloriæ et nos cum illo, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO V.

De verbis Hab., ii, 1, «Super custodiam meam stabo.»

1. Legimus in Evangelio, quod prædicante aliquando Salvatore, et sub mysterio edendi corporis sui discipulos ad communicandum passionibus suis admonente, dixerint quidam: *Durus est hic sermo*; et ex hoc jam non fuerint cum eo. Interrogati vero discipuli an et ipsi vellent abire: *Domine, inquit, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes* (Joan. vi, 61, 67, 68, 69). Ita dico vobis, fratres, usque hodie quibusquam manifestum est quoniam verba quæ loquitur Jesus, spiritus et vita sunt; et propterea sequuntur illum: aliis dura videntur, et miseram alibi quærunt consolationem. Sapientia siquidem in plateis clamitat, in lata videlicet et spatiosa via quæ ducit ad mortem, ut revocet ambulantes per eam. Denique *Quadragesima annis, inquit, proximus fui generationi huic, et dixi: Semper hi errant corde* (Psal. xcvi, 10). Habes et in alio psalmo: *Semel locutus est Deus* (Psal. lxi, 12). Semel utique, quia semper. Una enim, et non interpolata, sed continua et perpetua locutio est.

2. Revocat autem peccatores ad cor, de cordis errore redarguit, pro eo quod ibi habitat ipse, ibique loquatur, faciens nimirum quod docuit per prophetam dicentem: *Loquamini ad cor Jerusalem* (Isai. xl, 2). Nam Babylon, quoniam terra est, nec potest sustinere universos sermones ejus; elongatur a corde, et in carne magis ambulat, tanquam mortua a corde, imo tanquam columba seducta non habens cor. Vult enim lætari cum malefecerit, et exultare in rebus pessimis: audiensque vocem Domini hujusmodi, gaudia nullatenus approbantem, sed detestantem, sed arguentem, sed condemnantem, fugit, et abscondit se in similitudine prævaricatoris Adæ. Sed heu me! quam vile operimentum quæris, misera anima! quam inutile quæris operimentum! Folia enim sunt quæ intexis; folia, inquam, quæ nil tibi caloris præbeant, nil habeant soliditatis. Orto denique sole arescent, et ventus urens disperget illa; te vero nuda et misera remanebis. Tunc ergo nihil opertum quod non reveletur quoniam velicit Dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et lib. de Gratia et Libero Arbitrio, num. 29, cum ser-